

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף נט

תנו רבנן תמיד קודם לפסח: סדר ההקרבה בערב פסח הוא: 1. קרבן תמיד 2. קרבן פסח 3. הקטרת קטורת 4. הדלקת הנרות.

טעם הדבר. בקרבן תמיד נאמר שצריך להקריב אותו 'בין הערביים' ('ואת הכבש השני תעשה בין הערביים'). כך גם בנרות ('ובהעלות אהרון את הנרות בין הערביים'), וכך גם בקטורת שהוקשה לנרות. ואילו בפסח נאמר שצריך להקריב אותו 'בערב' ו'בין הערביים' ('תזבח את הפסח בערב', 'ושחטו אותו... בין הערביים').

הסברה אומרת שצריך קודם להקריב את מה שנאמר בו רק 'בין הערביים', ולאחר מכן את מה שנאמר בו 'בערב ובין הערביים'. משכך קרבן תמיד קודם לקרבן פסח. אבל קטורת ונרות אפילו שגם בהם כתוב 'בין הערביים' יש בהם מיעוט מיוחד: 'ערוך אותן אהרון מערב עד בוקר' - פסוק זה מדבר על הנרות, והוא מלמד שזו העבודה האחרונה שתיעשה מהערב עד הבוקר. וכאמור קטורת הוקשה לנרות (אך היא קודמת להן כדלהלן).

ותניא כי קושיין: ישנה ברייתא הסוברת שקרבן פסח הוא האחרון, בגלל שנאמר בו גם בערב וגם בין הערביים. והלימוד 'אותן' שבנרות בא למעט רק עבודה פנימית הנעשית בתוך ההיכל, דהיינו הקטורת המוקטרת על מזבח הזהב שבהיכל, אבל מותר להקריב אחר כך את קרבן הפסח במזבח החיצון שבעזרה. והפסוק 'ובהעלות אהרון את הנרות בין הערביים יקטירנה' מתפרש שבשעת הדלקת הנרות כבר תהא הקטורת מוקטרת.

ואין לך דבר שמתעכב אחר תמיד של בין הערביים: 'מחוסר כיפורים' הוא כגון מצורע שלאחר שבעה ימים לטהרתו טבל במקווה, אך עדיין הוא אסור באכילת קודשים (כמו קרבן פסח), עד שיקריב ביום השמיני את שלושת קרבנותיו לכפרתו: אשם, חטאת, ועולה.

(המשך בדף הבא ↓)

מחוסר כיפורים שהיום השמיני שלו הוא ערב פסח, ששכח ולא הקריב את קרבנותיו קודם לקרבן תמיד – יקריב לאחר מכן כדי שיוכל לאכול קרבן פסח. טעם הדבר כי בפסח יש מצוות עשה שיש בה כרת (אם יעבור עליה), והיא דוחה את מצות העשה של השלמת כל הקרבנות (קודם לתמיד) שאין בה כרת.

רבי יוחנן בן ברוקה: סובר שבכל השנה אם המחוסר כיפורים הקריב קרבן שלמים, אבל שכח להקריב את קרבנותיו קודם לתמיד – יקריב את קרבנותיו לאחר התמיד בכדי שיוכל לאכול את השלמים.

אלא שלכאורה העשה של אכילת קודשים (של קרבן השלמים שהקריב) אין בו כרת, ואינו דוחה את העשה של הקרבת הקרבנות קודם לתמיד? הגמרא מבארת שבאמת לא מקריבים את הקרבנות לאחר התמיד הקרבה גמורה. בפירוש הדבר נחלקו הדעות:

רב חסדא: מדובר ששכח להקריב את 'חטאת העוף' שלו, שאין בה הקרבה אלא רק זריקת דם על המזבח וזה לא נאסר לעשות אחר התמיד.

רב פפא: מדובר אמנם ששכח להקריב 'חטאת בהמה', אבל לא היו מקריבים את האיברים רק מעלים אותם על המזבח ששם אינם נפסלים ב'לינה' (= כשעבר עליהם הלילה) ובבוקר היו מקריבים אותם. אבל רב חסדא חולק על פיתרון זה (כי לדעתו גם בראש המזבח האיברים נפסלים בלינה-מפרשים).

והאיכא אשם: הגמרא מקשה לדעת רב חסדא שלא מועיל להעלות את האיברים לראש המזבח, הרי יש קרבן נוסף של המצורע 'אשם' שבא מבהמה בלבד? ומבארת שמדובר שאת האשם הוא זכר להקריב קודם לתמיד.

והאיכא עולה: ועדיין יש קרבן נוסף של עולה שאמנם הוא בא גם מהעוף, אבל הוא כן צריך הקרבת איברים כי העולה מוקרבת כליל. ואי אפשר להקריבה קודם לתמיד, כי ישנו פסוק המלמד שבכל מקום שישנה הקרבה של עולה וחטאת – החטאת קודמת לעולה?

זה בנה אבי: מכיון שהפסוק המלמד שהחטאת ראשונה מיותר (מכיון שמיד אחר כך כתוב שהעולה שניה) – הכתוב בנה כאן בניין שמלמד לכל התורה בכל מקום שמקריבים חטאת ועולה (כגון יולדת שמקריבה חטאת ועולה) שהחטאת קודמת.

🔗 **אימורין:** החלבים המוקטרים על המזבח.

דסברי דיומא הוא: את אימורי הקרבנות (שנשחטו ונזרק דמם קודם לתמיד) היו מקטירים כל הלילה באש על המזבח. הכהנים יכולים לטעות ולחשוב שהאיברים של קרבנות המצורע שעל המזבח, שייכים לקרבנות של היום ויש להקטירם במשך הלילה.

והא כמה דלא מתקטרי: יש שני כללים הקשורים זה בזה, שלא מאפשרים למצורע לאכול את הפסח - על פי הפיתרון של רב פפא להעלות את האימורים לראש המזבח: א. לפני הקטרת האימורים הכהנים אסורים באכילת הבשר המגיע להם (= החזה והשוק). ב. לפני שהכהנים לא אוכלים את הבשר הבעלים לא מתכפרים. (ובאמור מחוסר כיפורים אסור באכילת קודשים).

רב כהנא הקשה סתירה בפסוקים: נאמר בפסוק "וְלֹא יֵלִין חֶלֶב חֲגֵי עֵד בְּקָר", משמע שרק עד הבוקר אסור להלין את האימורים אבל כל הלילה אפשר להקטירם על המזבח, ואילו לגבי קרבן תמיד של שחר נאמר "וְהִקְטִיר עֲלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים", כלומר שצריך לגמור את כל הקרבנות לאחר התמיד של שחר (ולאחר התמיד של בין הערביים כבר אסור להקטיר כלום), וזה לכאורה סתירה לפסוק הקודם שאפשר להקטיר כל הלילה. תירוץ: ההיתר להקטיר כל הלילה הוא מאימורים שנותרו מקרבנות שנזרק דמם לפני הקרבת התמיד של בין הערביים, ומפני שהם היו ראויים להקטרה לפני התמיד של בין הערביים זה נחשב שהם הוקטרו לאחר התמיד של שחר.

רב ספרא הקשה סתירה בפסוקים: נאמר בפסוק "וְלֹא יֵלִין לְבָקָר זָבַח חֵג הַפֶּסַח", משמע שרק עד הבוקר אסור להלין אותו, אבל כל הלילה אפשר להקטיר אותו למרות שזהו ליל יום טוב של פסח. ואילו לגבי קרבן מוסף נאמר "עֹלֹת שֶׁבֶת בְּשַׁבָּתוֹ", ומשמע שאסור להקריב עולה של יום חול בשבת או ביום טוב, וא"כ איך מותר להקטיר את אימורי הפסח בליל יום טוב והרי הוא נשחט ונזרק דמו ב"ד ניסן שהוא יום חול? תירוץ: ההיתר להקטיר את אימורי הפסח בליל יו"ט הוא כאשר י"ד בניסן חל בשבת, והדין הוא שקרבנות שנשחטו בשבת מותר להקטירם ביו"ט.

משנה: קרבן פסח ששחטו שלא לשם פסח אלא לשם קרבן שלמים,

או שהכהן קיבל את דמו או הולך את דמו למזבח או שזרק את דמו על המזבח לא לשם פסח אלא לשם שלמים,

או 'לשמו ושלא לשמו' כלומר שבהתחלה חשב להקריבו לשם פסח ואח"כ חשב להקריבו לשם שלמים (הגמרא תדון האם מדובר שבשעה שעשה עבודה אחת כגון

(המשך בדף הבא ↓)

ששחטו הוא חשב שתי מחשבות, או שמדובר שהוא עשה עבודה אחת לשם פסח ועבודה אחרת לשם שלמים), בכל אלה הקרבן פסול משום שצריך לזבוח את הקרבן-פסח רק לשם פסח.

'לשמו ושלא לשמו' = שבהתחלה חשב להקריבו לשם קרבן פסח ואח"כ חשב לשם שלמים. 'שלא לשמו ולשמו' = שבהתחלה חשב להקריבו לשם קרבן שלמים ואח"כ חשב לשם פסח.

גמרא: רב פפא מסתפק בכוונת המשנה 'או לשמו ושלא לשמו' וכו': האם כוונת המשנה שהוא חשב את שתי המחשבות בעבודה אחת (= כגון בשעה ששחט את הפסח), או שכוונת המשנה שהוא חשב את שתי המחשבות בשתי עבודות (= כגון שכשקיבל את הדם חשב לשם פסח וכשזרק את הדם חשב לשם שלמים).